

اعضای هیئت تحریریه به ترتیب حروف الفبا:

دکتر احمد اکبری	استاد اقتصاد کشاورزی، دانشگاه کرمان
دکتر جواد ترکمانی	استاد اقتصاد کشاورزی، دانشگاه شیراز
دکتر مسعود چلبی	استاد جامعه‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی
دکتر شکرالله حمد حیدری	استادیار جامعه‌شناسی توسعه روستایی، دانشگاه رازی کرمانشاه
دکتر محمود دانشور کاخکی	دانشیار اقتصاد و توسعه کشاورزی، دانشگاه فردوسی مشهد
دکتر حبیب‌الله زنجانی	دانشیار جمعیت‌شناسی، مرکز مطالعات و تحقیقات معماری و شهرسازی ایران وزارت مسکن و شهرسازی
دکتر عزت‌الله سام‌آرام	استاد جامعه‌شناسی روستایی، دانشگاه علامه طباطبایی
دکتر سیروس سلمان‌زاده	استاد جامعه‌شناسی روستایی و ترویج کشاورزی، دانشگاه شهید چمران اهواز
دکتر عباس شاکری	دانشیار اقتصاد، دانشگاه علامه طباطبایی
دکتر اسماعیل شهبازی	استاد آموزش ترویج و توسعه کشاورزی، دانشگاه شهید بهشتی
دکتر سیدمهریار صدرالاشرفی	استاد اقتصاد کشاورزی و توسعه، دانشگاه تهران
دکتر محمدحسین عمادی	استادیار سیستم‌ها و توسعه روستایی، مرکز تحقیقات و بررسی مسائل روستایی وزارت جهادکشاورزی
دکتر محمدحسین کریم	دانشیار اقتصاد کشاورزی، دانشگاه سیستان و بلوچستان
دکتر علی اکبر مهربانی	دانشیار اقتصاد توسعه، دانشگاه تهران
دکتر سیدجواد میر	عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات و بررسی مسائل روستایی وزارت جهادکشاورزی
دکتر سعید یزدانی	دانشیار اقتصاد کشاورزی، دانشگاه تهران

هیئت مشاوران علمی این شماره به ترتیب حروف الفبا:

دکتر حسین آگهی، دکتر شیرین احمدنیا، دکتر حسن افراخته، دکتر مصطفی بستکی، دکتر جانعلی بهزادنسب، دکتر عبدالحمید پاپ‌زن، فاطمه پاسبان، دکتر محمود دانشور کاخکی، دکتر صمد رحیمی‌سوره، دکتر محمدرضا رضوانی، دکتر اسدالله زمانی‌پور، دکتر حبیب‌الله زنجانی، دکتر سیروس سلمان‌زاده، دکتر ژاله شادی‌طلب، دکتر منصور شاه‌ولی، دکتر علی شکوری، دکتر اسماعیل شهبازی، دکتر سید مهریار صدرالاشرفی، دکتر محمد قربانی، دکتر علیرضا کاشانی، دکتر محمدحسین کریم، دکتر عبدالعلی لهسایی‌زاده، دکتر نصرالله مولایی هنجین، دکتر سید جواد میر، دکتر غلامعلی نجفی، دکتر کیومرث نوری، دکتر ابوالفضل یحیی‌آبادی.
--

صاحب امتیاز و ناشر: مرکز تحقیقات و بررسی مسائل روستایی - وزارت جهاد کشاورزی

مدیر مسئول: دکتر سید جواد میر

سرمدبیر: دکتر محمدحسین کریم

مدیر داخلی: مهدی گنجیان

هماهنگ‌کننده: مژگان قلمبر

ویراستاران: عبدالرسول مرتضوی، محمداسماعیل نوشمند، زهرا اکرمی آرانی

ویراستار استنادی: دکتر علی شاه‌شجاعی

ترجمه چکیده‌ها: میترا معظمی

حروفچین: بهارک روستائی

چاپخانه: کرج، کیلومتر ۷ جاده ماهدشت، دفتر خدمات تکنولوژی آموزشی - نشر آموزش کشاورزی

بها: ۱۲۰۰۰ ریال

نشانی: تهران، خیابان آزادی، تقاطع نواب، ساختمان دکتر حسابی، طبقه ۱۳، صندوق پستی ۶۱۹۷-۱۴۱۵۵

پست الکترونیک: rrciri@neda.net

وب سایت: http://roosta.arei.ir

تاریخ انتشار: آذر ۱۳۸۶

این فصلنامه به استناد نامه شماره ۳/۷۲۳۳ مورخ ۱۳۸۴/۱۲/۲۴ کمیسیون بررسی نشریات علمی کشور دارای درجه علمی - پژوهشی است.

روستا و توسعه (فصلنامه)

سال ۱۰، شماره ۲، تابستان ۱۳۸۶

مطالب این شماره

صفحه	عنوان
۱	* نگرشی نوبه مدیریت روستایی با تأکید بر نهادهای تأثیرگذار عبدالرضا رکن‌الدین افتخاری، حمدالله سجاسی قیداری، جمشید عینالی
۳۱	* اسکان عشایر و تخریب مراتع در استان چهارمحال و بختیاری: مطالعه موردی شهرک‌های عشایری شرمک، چلگرد و گشت محمدحسن ضیاء توانا، جعفر توکلی
۶۳	* تأثیر محل زندگی (روستا / شهر) بر زمان ازدواج زنان در ایران علی قاسمی‌اردهایی
۸۷	* عوامل مؤثر بر عملکرد دهیاری‌های استان گیلان شهلا چوپچیان، خلیل کلانتری، حسین شعبانعلی فمی
۱۰۹	* عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصول گندم: مطالعه موردی گندم‌کاران استان تهران علیرضا دربان آستانه، هوشنگ ایروانی
۱۳۷	* ارزیابی تعاونی‌های تولید کشاورزی در شهرستان کبودرآهنگ استان همدان حشمت‌الله سعدی
۱۶۵	* برآورد ضرایب اقتصادی تولید شیر، درصد چربی، درصد پروتئین، و طول عمر گله در گاوهای بومی گیلان سیدابوالحسن میرمه‌دوی چابک، عبدالاحد شادپرور، احمد قربانی، محمدعلی داداشی
۱۹۱	* نقش صنایع روستایی در توزیع بهینه درآمد: مطالعه موردی بخش مرکزی شهرستان مشهد حمید شایان، حکمت شاهی اردبیلی
۲۰۷	* بررسی کتاب

نگرشی نو به مدیریت روستایی با تأکید بر نهادهای تأثیرگذار

عبدالرضا رکن‌الدین افتخاری، حمدالله سجاسی قیداری*، جمشید عینالی**

چکیده

مدیریت مهم‌ترین عامل در حیات، رشد و بالندگی یا مرگ یک جامعه است و روند حرکت از وضع موجود به سوی وضع مطلوب را کنترل می‌کند. روستاها به منزله مکان‌هایی خاص با شیوه زندگی و فعالیت‌هایی متفاوت نسبت به شهرها نیازمند الگوی مدیریتی مجزا و منطبق با شرایط اقتصادی، اجتماعی و بوم‌شناختی حاکم بر روستا هستند. نگاهی به سیر تاریخی مدیریت این نکته را آشکار می‌سازد که شکست دولت و بازار در عرصه مدیریت در دو قرن اخیر به علت ناکارآمدی دولت و بازار بوده است. اما در دهه‌های اخیر، از یک سو، مدیران و برنامه‌ریزان روستایی بدین نتیجه رسیده‌اند که بدون مشارکت مردم محلی، در کنار دولت و بازار دستیابی به توسعه پایدار غیرممکن است، و از سوی دیگر، تغییر در شیوه مدیریتی مستلزم نگاهی نو به نقش نهادهای مؤثر در روستاست. در نتیجه، به دلیل پویایی

---

* به ترتیب عضو هیئت علمی گروه علوم جغرافیایی، و دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه تربیت مدرس
** دانشجوی دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه تربیت مدرس و پژوهشگر مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

جامعه روستایی، هیچ نسخه‌ از پیش تجویز شده‌ای بدون مشارکت مستقیم مردم، دولت و بازار در فرآیند سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و مدیریت پاسخگوی کاستی‌ها نیست. فرآیند مدیریت و برنامه‌ریزی روستایی نیازمند دستیابی به یک نقطه تعادل میان قدرت‌های مؤثر در آن است که از آن با عنوان مدیریت مشارکتی یاد می‌شود. هدف این تحقیق، از یک سو، یافتن شیوه مدیریتی سازگار با شرایط روستاها و از سوی دیگر، برقراری تعامل منطقی بین نیروهای بومی و غیربومی برای برنامه‌ریزی مناسب‌تر است. سؤال تحقیق این است که آیا مدیریت مشارکتی می‌تواند منجر به شکل‌گیری ترکیب مناسبی از بازیگران عرصه مدیریت روستایی شود؟ روش تحقیق مطالعه کتابخانه‌ای و به شیوه توصیفی - تحلیلی است.

کلیدواژه‌ها: مدیریت روستایی / مدیریت مشارکتی / توسعه پایدار روستایی.

* * *

اسکان عشایر و تخریب مراتع در استان چهارمحال و بختیاری:

مطالعه موردی شهرک‌های عشایری شرمک، چلگرد و لُشتر

محمدحسن ضیاء توانا، جعفر توکلی*

چکیده

دامداری عشایری به لحاظ بهره‌برداری از اراضی حاشیه‌ای از نظر بوم‌شناختی و اقتصادی از پایداری درخور توجهی برخوردار است. این نظام در بسیاری از مناطق جهان و از جمله در کشور ما تحت تأثیر جریان نوسازی رو به افول نهاد و روند اسکان خودجوش و نیز سازمان یافته یا حمایت شده از سوی دولت‌ها شدت یافت. هرچند اسکان، برخوردار از نسبی عشایر از خدمات مورد نیاز را در پی دارد اما موجب تخریب پوشش گیاهی و فرسایش شعاعی مراتع پیرامون سکونتگاه‌ها می‌شود. مقاله حاضر با تکیه بر یافته‌های میدانی، تبعات زیست محیطی اسکان جامعه کوچرو را بررسی می‌کند. نتایج پژوهش گویای آن است که به رغم کاهش دام خانوارهای مورد بررسی، شاخص‌های کیفی مدیریت مرتع که ناظر بر نوع رفتار با مرتع است، روند نامطلوبی یافته است و در نتیجه تخریب مراتع پیرامون سکونتگاه‌های مورد بررسی تشدید شده است. برای برون‌رفت از این وضعیت، توسعه درون‌زا و پایدار مناطق عشایری استان، حمایت

از منافع جامعه کوچرو، بازآفرینی دانش بومی و تنوع‌بخشی به معیشت عشایر اسکان یافته پیشنهاد شده است.

کلید واژه‌ها: عشایر/ تخریب مراتع/ اسکان عشایر/ چهارمحال و بختیاری (استان)/ مطالعه موردی.

---

* به ترتیب استاد گروه جغرافیای دانشگاه شهید بهشتی، و دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی از دانشگاه شهید بهشتی

تأثیر محل زندگی (روستا / شهر) بر زمان ازدواج زنان در ایران

علی قاسمی اردهایی *

چکیده

سؤال مطرح در مقاله حاضر این است که آیا محل زندگی زنان بر سن ازدواج آنها تأثیر دارد یا خیر؟ برای پاسخ به این سؤال، مدل تحلیل تحقیق با به کارگیری نظریه‌های اقتصادی، برابری جنسیتی، و نوسازی طرح‌ریزی شده است. برای ارزیابی مدل از داده‌های طرح آمارگیری مرکز آمار ایران در سال ۱۳۸۰ در مورد خصوصیات اجتماعی-اقتصادی خانوار استفاده شده است. بنابراین، کلیه زنانی انتخاب شده‌اند که حداقل یک‌بار ازدواج کرده‌اند و محل تولد و سکونتشان یکی است. نتایج آزمون T نشان می‌دهد که میانگین سن ازدواج زنان در نواحی شهری (۱۸/۷ سال) و روستایی (۱۷/۶ سال) تفاوت معنی‌داری با هم دارند. نتایج آمارهای دومتغیری هم نشان می‌دهند که رابطه معنی‌داری بین محل زندگی و سایر متغیرهای مستقل تحقیق وجود دارد. محل زندگی زنان با میزان تحصیلات آنها بیشترین همبستگی را دارد، به طوری که زنان شهری نسبت به زنان روستایی از تحصیلات بالاتری برخوردارند. از طرف دیگر، تأثیر محل زندگی زنان بر سن ازدواج آنها در رگرسیون چندمتغیری معنی‌دار نیست. بنابراین، محل زندگی زنان سن ازدواج آنها را تحت تأثیر قرار نمی‌دهد، بلکه سایر متغیرها (از جمله میزان تحصیلات) هستند که از طریق محل زندگی بر سن ازدواج زنان تأثیر می‌گذارند.

کلید واژه‌ها: شهر / روستا / ازدواج زنان / سن ازدواج / ایران.

* * *

عوامل مؤثر بر عملکرد دهیاری‌های استان گیلان

شهلا چوپچیان، خلیل کلانتری، حسین شعبانعلی فمی*

چکیده

این مطالعه با هدف بررسی عوامل مؤثر بر عملکرد دهیاری‌های استان گیلان انجام گرفته است. تحقیق حاضر از نوع توصیفی-پیمایشی است. جامعه آماری این تحقیق را ۸۳۹ دهیاری استان گیلان تشکیل می‌دهند که از آن میان، ۱۴۹ دهیاری به صورت طبقه‌ای با انتساب متناسب به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. روایی پرسشنامه را تعدادی از متخصصان موضوعی مورد تأیید قرار دادند. پایایی گویه‌های تحقیق نیز با آماره آلفای کرونباخ سنجیده شده است که نتایج آن حاکی از قابلیت اعتماد بالای این گویه‌ها برای سنجش متغیرهای تحقیق است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS استفاده شد. در رگرسیون گام به گام، ۱۱ متغیر به‌عنوان عوامل تأثیرگذار بر عملکرد دهیاری‌ها وارد معادله شدند که در مجموع، حدود ۷۲ درصد از واریانس عملکرد دهیاری‌های استان گیلان را تبیین کردند. بر اساس نتایج به دست آمده، متغیرهایی که بر عملکرد دهیاری‌ها تأثیر معنی‌داری داشتند، به ترتیب عبارت بودند از: همکاری سازمان‌ها، رضایت شغلی دهیار، همکاری شوراهای اسلامی، مشارکت مردمی، میزان شرکت دهیاران در کلاس‌های آموزشی، تجهیزات و امکانات دهیاری، درآمد دهیار، موقعیت مکانی روستا، مشورت دهیار با رهبران محلی و اعضای شورا، داشتن سابقه مدیریت روستایی در خانواده و انگیزه دهیار برای توسعه روستا.

کلیدواژه‌ها: دهیاری‌ها/ مشارکت روستایی/ شورای اسلامی روستایی/ استان گیلان.

* * *

---

* به ترتیب دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشیار و استادیار دانشکده اقتصاد و توسعه کشاورزی، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران

عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصول گندم: مطالعه موردی گندم کاران استان تهران*

علیرضا دربان آستانه، هوشنگ ایروانی**

چکیده

در مقاله حاضر، عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه در بین گندم‌کاران، با استفاده از تحلیل لوجیت بررسی شده است. رویکرد غالب تحقیق، پیمایشی است و داده‌های مورد نیاز با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی چندمرحله‌ای، در فصل زراعی ۱۳۸۰-۱۳۸۱ با استفاده از ۲۴۰ پرسشنامه گردآوری شد. به منظور سنجش روایی محتوایی پرسشنامه در مرحله مطالعه مقدماتی، از نظرهای استادان، کارشناسان جهاد کشاورزی و کشاورزان، و برای سنجش روایی سازه‌های کشاورزی پایدار، منزلت اقتصادی-اجتماعی و ارتباط با عوامل ترویجی از روش تحلیل عاملی استفاده شده است. برای سنجش پایایی پرسشنامه، آماره آلفای کرونباخ به کار رفت که مقدار آن در حد ۰/۷۵ تعیین شد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که ۵۸ درصد از گندم‌کاران تمایلی به بیمه محصول خود ندارند. همچنین، از لحاظ سن گندم‌کار، میزان مالکیت دام، منزلت اقتصادی-اجتماعی، میزان اعتبارات دریافتی، عملکرد در واحد سطح و ارزش محصول تولیدی، بهره‌وری کل عوامل تولید، پایداری، و سطح توسعه اقتصادی و کشاورزی روستاها، میان بیمه‌شدگان و بیمه‌نشده‌گان تفاوت معنی‌داری وجود دارد. نتایج تحلیل لوجیت هم نشان می‌دهد که سن گندم‌کار، ارتباط با عوامل ترویجی، مالکیت دام، سطح زیرکشت گندم، سطح زیرکشت عمومی و عملکرد در واحد سطح مهم‌ترین عوامل تقاضای بیمه گندم به‌شمار می‌روند.

کلید واژه‌ها: گندم/ بیمه محصولات/ گندم‌کاران/ مطالعه موردی/ تهران (استان).

* * *

---

* هزینه‌های این طرح را شورای پژوهش‌های علمی کشور تأمین کرده است.
** به ترتیب کارشناس ارشد توسعه روستایی شاغل در سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، و دانشیار پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران

ارزیابی تعاونی‌های تولید کشاورزی در شهرستان کبودرآهنگ

استان همدان*

حشمت‌الله سعدی**

چکیده

هدف اصلی این پژوهش که با تکنیک ارزیابی سریع روستایی (RRA) انجام شده، ارزیابی ۸ تعاونی تولید کشاورزی با استفاده از تحلیل SWOT^(۱) در شهرستان کبودرآهنگ استان همدان است. نتایج تحلیل نشان می‌دهد افزایش سطح آگاهی فنی و تخصصی، افزایش دسترسی به نهاده‌ها، تسهیل ارتباط روستاییان با مراکز دولتی، و توسعه مکانیزاسیون نقاط قوت تعاونی‌های تولید کشاورزی است. در مقابل، محدودیت سرمایه، بی‌توجهی به اصول تعاون و روزمرگی مهم‌ترین نقاط ضعف تعاونی‌هاست. فرصت‌های تعاونی‌ها شامل حمایت دولت از بخش تعاون و حمایت نهادهای سستی و بومی، و همچنین شخصیت‌های اجتماعی و سیاسی کشور از این نظام است. آنچه تعاونی‌ها را تهدید می‌کند، فقدان برنامه جامع و بلندمدت، نامشخص بودن جایگاه حقوقی، و وجود برخی اختلافات با مؤسسات دولتی و نبود مرجعی برای حل اختلافات است. با توجه به نتایج تحلیل پیشنهاد شده است این واحدهای بهره‌برداری چهار راهبرد را بر اساس ماتریس SWOT/TOWS پی‌گیری کنند. اساس این راهبردها بهره‌گیری از فرصت‌ها برای تقویت نقاط قوت و کاهش تهدیدهای خارجی است.

کلید واژه‌ها: تعاونی‌های تولید کشاورزی/ تعاونی‌ها/ کبودرآهنگ (شهرستان)/ همدان (استان)/

***

---

* از شورای پژوهشی دانشکده کشاورزی و معاونت پژوهشی دانشگاه بوعلی سینای همدان که ضمن بررسی طرح اولیه و گزارش‌های تحقیق، بخشی از هزینه‌های آن را تقبل نمودند، از سازمان جهاد کشاورزی استان همدان (به ویژه مدیریت نظام‌های بهره‌برداری)، مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان کبودرآهنگ به خصوص آقای مهندس خزایی کارشناس تعاونی‌های تولید کشاورزی برای همکاری در مراحل مختلف جمع‌آوری اطلاعات، از مدیران عامل تعاونی‌های تولید که با صبر و حوصله به سؤالات بنده پاسخ دادند، و در نهایت از اعضای محترم تعاونی‌های تولید صمیمانه تشکر و قدردانی می‌نمایم.

** استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه بوعلی سینا .

Email: hsaadi48@yahoo.com

برآورد ضرایب اقتصادی تولید شیر، درصد چربی، درصد پروتئین، و طول عمر گله در گاوهای بومی گیلان

سیدابوالحسن میرمهدوی چابک، عبدالاحد شادپرور، احمد قربانی، محمدعلی داداشی*

چکیده

با استفاده از یک مدل قطعی برای گله‌های گاو بومی مطابق با نظام نرخ‌گذاری شیردر ایران، معادلات ضرایب اقتصادی تولید شیر، درصد چربی، درصد پروتئین، و طول عمر گله در دو گرایش حداکثر سود و حداقل هزینه و در محدودیت کل نهاده و برای شرایط بلندمدت یعنی متغیر بودن تمام هزینه‌ها بر حسب واحد گاو برآورد شدند. به وسیله روش شبیه‌سازی داده‌ها و بر اساس اطلاعات ۱۰۰ گله گاو بومی در سطح استان گیلان، میزان حساسیت ضرایب اقتصادی صفات نسبت به ۲۰ درصد تغییر (کاهش یا افزایش) قیمت علوفه و کنسانتره، هزینه‌های غیرغذایی، قیمت شیر، میانگین تولید شیر، درصد چربی و پروتئین، و طول عمر گله بررسی شد. ضرایب اقتصادی تولید شیر، درصد چربی، درصد پروتئین و طول عمر گله در شرایط مبنا در گرایش حداکثر سود و در میانگین استان به ترتیب برابر با ۸۹۵، ۲۷۳۱۱-، ۱۳۹۰۱- و ۱۹۶۷۹ و در گرایش حداقل هزینه برابر با ۱/۰۵-، ۳/۲، ۱/۶ و ۶/۹- بود. افزایش ۲۰ درصدی قیمت علوفه بیش از دو برابر افزایش قیمت کنسانتره بر ضرایب درصد چربی و پروتئین در دو گرایش تأثیر داشت. ضریب اقتصادی تولید شیر و سپس طول عمر گله در میان بقیه صفات در دو گرایش از اهمیت بیشتری برخوردار بود. ضریب اقتصادی نسبی طول عمر گله نسبت به تولید شیر در اکثر شهرستان‌ها در دو گرایش مثبت بود و افزایش راندمان اقتصادی نظام تولید در این صفت بیش از صفات دیگر و هم‌جهت با صفت تولید شیر بود. بر اساس نتایج به دست آمده، نظام‌های مورد بررسی از نظر تغذیه و هزینه‌های آن و میزان تولید شیر و هزینه‌های آن و همچنین، نحوه فروش شیر تفاوت زیادی داشتند و بدین ترتیب، رفتار ضرایب اقتصادی به دست آمده در برابر تغییر عوامل تولیدی در شهرستان‌های مختلف مشابه نبود؛ در عین حال، برخی از صفات از ثبات بیشتری برخوردار بودند. بنابراین برای هر نظام تولید، باید ضریب اقتصادی خاصی را برآورد کرد.

---

* به ترتیب کارشناس ارشد ژنتیک و اصلاح دام مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی گیلان؛ دکترای ژنتیک و اصلاح دام و دانشیار دانشکده کشاورزی گیلان؛ کارشناس ارشد تغذیه دام و عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی گیلان؛ و کارشناس ارشد اقتصاد کشاورزی و عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی گیلان.

کلیدواژه‌ها: تولید شیر / پروتئین شیر / طول عمر گله / گاو بومی / گیلان (استان).

* * *

نقش صنایع روستایی در توزیع بهینه درآمد: مطالعه موردی بخش مرکزی شهرستان مشهد

حمید شایان، حکمت شاهی اردبیلی*

چکیده

فقر روستایی و توزیع نابرابر درآمدها یکی از معضلات جوامع روستایی است که بیشتر از نظام توزیع نادرست عوامل تولید ناشی می‌شود. استقرار صنعت در روستا از طریق ایجاد اشتغال پایدار و درآمد، می‌تواند موجب کاهش شکاف درآمدی شود. این نوشتار از طریق مطالعه موردی در بخش مرکزی شهرستان مشهد، و مقایسه میانگین درآمد شاغلان بخش صنعت با سایر بخش‌ها، نقش صنایع روستایی را در توزیع درآمد بررسی کرده است. مطالعات انجام شده روی ۳۰۱ خانوار روستایی ساکن روستاهای نمونه نشان می‌دهد که بخش صنعت با ایجاد فرصت‌های شغلی، موجب تولید درآمد برای اقشار فرودست روستایی شده است. همچنین نتایج حاصل از آزمون t و ضرایب جینی درآمد شاغلان صنعتی و غیرصنعتی (۰/۳۶ و ۰/۴۱) نشان از بهبود توزیع درآمد در میان شاغلان واحدهای صنعتی دارد. آزمون ویلکاکسون نیز ثابت کرده است که میزان رضایت از درآمد در بین شاغلان واحدهای صنعتی در حال حاضر نسبت به گذشته افزایش یافته است. مقایسه میزان رضایت از درآمد شاغلان واحدهای صنعتی و غیرصنعتی تفاوت معناداری را نشان می‌دهد.

کلید واژه‌ها: صنایع روستایی / نابرابری / جوامع روستایی / مطالعه موردی / مشهد (شهرستان).

بررسی کتاب

---

* به ترتیب استادیار گروه جغرافیا و دانشجوی دکترای جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد

چه کسی واقعیت را محاسبه می‌کند؟ بحثی در باب نظارت و ارزشیابی مشارکتی / نویسندگان: ماریسول استرلا، جان گونتا؛ مترجم: حمیدرضا زرنگار، تهران: وزارت جهادکشاورزی، سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی، مرکز تحقیقات و بررسی مسائل روستایی، ۱۳۸۶، ۱۳۵ ص.

در سال‌های اخیر، مشارکت و توسعه مشارکتی به مفاهیمی اساسی در توسعه تبدیل شده‌اند. در این زمینه، دولت‌ها و سازمان‌های غیردولتی بیش از پیش بر رهیافت‌های گوناگون مشارکتی جهت برآوردن نیازهای مردم و اجرای بهینه طرح‌های توسعه‌ای تأکید می‌کنند. رابرت چمبرز^۱ در کتاب «واقعیت چه کسانی به حساب می‌آید؟»^۲ این رهیافت را تشریح می‌کند؛ رهیافت‌هایی که محور و پایه آنها برای برنامه‌ریزی‌ها و ایجاد تحول، «مردم» هستند. وی معتقد است که باید از آنها شروع کنیم، بیاموزیم و با آنان ادامه دهیم.

همزمان با افزایش اهمیت مشارکت در توسعه، اقبال و پذیرش روزافزونی در باب ضرورت مشارکتی بودن نظارت و ارزشیابی توسعه از سوی دست‌اندرکاران، برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران توسعه در اجتماعات مختلف بوجود آمده است. در این اثنا که نهادهای مشارکتی با این اهداف، جمعیت بیشتری را به خود جلب می‌کنند، این سؤالات حیاتی مطرح می‌شوند که چه کسی نتایج توسعه را می‌سنجد؟ و چه کسی موفقیت را تعریف می‌کند؟ در چنین شرایطی، اهمیت این پرسش که «چه کسانی واقعیت را محاسبه می‌کنند» ممکن است با اهمیت سؤال «واقعیت چه کسانی به حساب می‌آید» برابر و قرین باشد.

نظارت و ارزشیابی مشارکتی بخشی از یک فرآیند وسیع‌تر تاریخی است که طی بیست سال استفاده از پژوهش مشارکتی در توسعه، پدیدار شده است. نظارت و ارزشیابی مشارکتی از سنت‌های متعدد تحقیق مشارکتی برآمده است. این سنت‌ها را می‌توان چنین برشمرد:

- پژوهش عمل‌نگر مشارکتی که آثار پائولوفریره^۳ و فالس - بوردا^۴ و دیگران راهنمای آن بود؛

- یادگیری و کنش مشارکتی^۵ شامل ارزیابی سریع روستایی^۶ و بعدها ارزیابی مشارکتی روستایی که با اثر رابرت چمبرز و شمار زیادی از فعالان این عرصه مرتبط است؛

- پژوهش نظام‌های زراعی^۷، یا به شکل دیگر، پژوهش مشارکتی زراعی^۸ که به دست آمانور^۹، فارینگتون و مارتین^{۱۰} و دیگران تکامل یافت.

پس از سال‌های دهه هشتاد، سازمان‌های متعددی در سراسر جهان، اهداف و راهبردهای توسعه‌ای خود را بر مبنای «نظارت و ارزیابی مشارکتی» منطبق و سازگار کردند. از جمله مهم‌ترین سازمان‌های فعال می‌توان به سازمان جهانی خواربار و کشاورزی، کارگزاری ایالات متحده برای توسعه بین‌المللی، کارگزاری توسعه بین‌المللی دانمارک، اداره توسعه بین‌المللی بریتانیا، کارگزاری توسعه بین‌المللی سوئد، و بانک جهانی اشاره کرد.

با توجه به استفاده از رهیافت‌های مشارکتی نظارت و ارزشیابی در امور توسعه، دامنه واژگان و اصطلاحات این حوزه گسترش یافته است. اما علیرغم پیشرفت‌های بسیار در تحقیقات مربوط به این حوزه، هنوز تعریف مفهومی یکسان و منسجمی از اصطلاح نظارت و ارزشیابی مشارکتی وجود ندارد. به هر حال محققان این حوزه، ضروری است به منظور درک بیشتر متون این رشته، با اصطلاحاتی چون: ارزشیابی مشارکتی، نظارت مشارکتی، ارزیابی، نظارت و ارزشیابی مشارکتی، نظارت مشارکتی بر تأثیر، نظارت بر فرآیند، خودارزشیابی، ارزشیابی خودکار، ارزشیابی مبتنی بر طرف‌های ذی‌ربط، نظارت اجتماع/ نظارت شهروندان کاملاً آشنا باشند.

علی‌رغم رشد روزافزون در به‌کارگیری رهیافت‌های نظارت و ارزشیابی مشارکتی، آثار اندکی در زمینه مطالعه و ثبت فرآیند و آثار خود-نظارت و ارزشیابی مشارکتی پدید آمده است.

کتاب «چه کسی واقعیت را محاسبه می‌کند» بر آن است تا با مرور نوشته‌های مربوط به این موضوع به غنای متون موجود در این حوزه یاری رساند. کتاب از شماری از منابع و مأخذ موجود در این حوزه، شامل مقالات مطبوعات، آثار منتشر شده یا به

اصطلاح نوشته‌های خاکستری^{۱۱}، دستورالعمل‌ها و راهنماهای حرفه‌ای، اسناد سیاست‌گذاری، مقالات دانشگاهی، و کتاب‌شناسی‌های تشریحی فراهم آمده است. پس از گردآوری و بازنگری در نوشته‌های مربوط به موضوع، تلاش بر آن بوده است که خواننده به بازنمودی از بخش‌ها، مناطق، اهداف، ابزارها و روش‌ها، بازیگران و مشارکت‌کنندگان متفاوتی که نظارت و ارزیابی مشارکتی در ارتباط با آنها به‌کار گرفته شده است، دست یابد.

گرچه اثر حاضر دارای حجم کمی است اما دارای نکات مفهومی مفیدی در حوزه ارزیابی مشارکتی است. یکی از محسنات کتاب فهرست تشریحی منابع راهنما و مآخذ مربوط به ابزارها و روش‌های نظارت و ارزیابی مشارکتی است که در پیوست ۲ آمده است. اطلاعات تکمیلی درباره این منابع با مراجعه به چکیده‌های ارزیابی مشارکتی روستایی در مؤسسه مطالعات توسعه قابل دسترسی است. از دیگر نکات قابل تأمل، ترجمه خوب مترجم محترم است که با انتخاب مناسب مفاهیم و اصطلاحات مربوطه، به درک صحیح کتاب کمک شایانی نموده است.

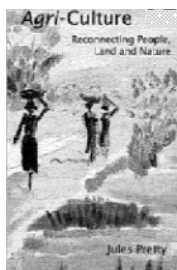
خواندن این کتاب سودمند را کلیه علاقه‌مندان حوزه «توسعه روستایی» پیشنهاد می‌کنیم.

دکتر علی شاه‌شجاعی

۱. Robert Chambers
۲. Whose Reality Counts?
۳. Freire
۴. Fals-Borda
۵. participatory learning and acation (PLA)
۶. rapid rural appraisal
۷. farming systems research (FSR)
۸. farming participatory research (FPR)
۹. Amanor

۱۰. Farrington and Martin
۱۱. gray literature

* * *

Agri-culture: Reconnecting People, Land and Nature/
Written by Jules Pretty, London: Earthsan Publications
Ltd. ۲۰۰۲, ۲۵۴ p.

فرهنگ کشاورزی: ایجاد پیوندی دوباره میان انسان، زمین و طبیعت /
نویسنده: جولز پرتی، لندن: ارث اسکن، ۲۰۰۲، ۲۵۴ ص.

«زمین در اینجا بسیار مهربان است، تنها با بیلی او را قلقلک ده و او با خرمنی خواهد خندید»
داگلاس جرولد^(۱)، نمایشنامه‌نویس انگلیسی، ۱۸۵۷-۱۸۰۳

برای آنها که در زمینه کشاورزی پایدار فعالیت می‌کنند، «ژولز پرتی» نامی آشناست. از مجموعه کتاب‌های او کتاب *بازآفرینی کشاورزی* را مرکز تحقیقات و بررسی مسائل روستایی ترجمه و منتشر کرده است. در این مختصر به معرفی کتاب دیگری از او تحت عنوان *فرهنگ کشاورزی: ایجاد پیوندی دوباره میان مردم، زمین و طبیعت* می‌پردازیم. عنوان کتاب پر معنا و چند پهلوست که از وجود نکات الهام بخش فراوانی در این اثر حکایت دارد. «agri» واژه‌ای یونانی است که معادل انگلیسی آن «of field» به معنای «مربوط به زمین» است و «culture» هم ریشه لاتین دارد و دارای بار معنایی گسترده‌ای است که شامل فرهنگ، معرفت، ارزش‌ها و باورهای مشترک، کشت، شخم، بهبود، توسعه و مانند آن می‌شود. با توجه به این معانی است که به ظرافت و موشکافی ذهن نویسنده در انتخاب این عنوان برای کتاب پی می‌بریم.

در فصل اول، نویسنده در ابتدا تصویری خیال‌انگیز از علفزارهای منطقه سافولک و اسکس در شرق انگلیس در ذهن خواننده ترسیم می‌نماید که مرور بخشی از آن خالی

از لطف نیست: «وقتی باد شرقی از اسکانندیناوی می‌وزد علف‌ها در زیر پا خش‌خش می‌کنند و دره‌های مرغزار از یخ پوشیده می‌شوند. در یک روز تابستانی وقتی از همان گذر عبور می‌کنی با انبوهی از آلاله‌های صحرایی پوشیده شده و یا ۰۰۰ در پاییز، پس از چند روز بارانی، رودخانه طغیان کرده، مرغزار را پوشانده، و آن را به رنگ آبی آسمان درآورده است.»

نویسنده با این معرفی ما را به بحثی چالش‌خیز در زمینه ارتباط و تعامل انسان و طبیعت، و انسان و انسان فرامی‌خواند. به اعتقاد وی از زمانی که غذا به یک کالا تبدیل شده است، اغلب ما ارتباط خود را با مکانی که این غذا در آن تولید می‌شود و فرهنگ همراه آن از دست داده‌ایم. با این وجود، کشاورزی و نظام غذایی میراث و دارایی مشترک ماست. از مناظر انگلیس گرفته تا مزارع تراس‌بندی شده برنج در آسیا و جنگل‌های آمازون و مرغزارهای آفریقا، همه و همه معنایی جمعی به جوامع می‌دهند و احساسی از ثبات و پایداری را القا می‌کنند. اینها مکان‌هایی هستند که مردم محلی به آن تعلق خاطر دارند و در آن احساس آرامش و آسایش می‌کنند.

در نظام جدید تولید، انسان با طبیعت پیرامون خویش بیگانه است، و احساس تعلق خاطری که تا پیش از قرن بیستم میان او و طبیعت وجود داشت به حداقل رسیده است. مواد غذایی اغلب حاصل نظام ناکارایی است که خسارات جبران‌ناپذیری به طبیعت، جوامع و اقتصاد وارد می‌کند. پیامدهای این نظام تولیدی، بیماری و چاقی برای عده‌ای و گرسنگی و فقر مزمن برای گروهی دیگر است. بر اساس آمار سازمان بهداشت جهانی، حدود ۱۳ میلیون نفر در اروپا دچار بیماری‌های ناشی از مصرف مواد غذایی ناسالم هستند؛ به اعتقاد نویسنده، در حقیقت طنزی غمبار در این زمینه وجود دارد: در حالی که گرسنگی در اروپا از میان رفته است، غذا به منبعی اساسی برای بیماری‌های انسان در این قاره تبدیل شده است.

روشنگری انقلاب صنعتی همراه با نگرش جدید به جهان که عمدتاً بر تقلیل‌گرایی مکانیکی، اثبات‌گرایی، آزمون و کمیّت‌گرایی مبتنی بود گرچه فواید بیشماری در برداشت اما موجب شد تا انسان از طبیعت پیرامون خود فاصله بگیرد و با آن قطع

ارتباط کند، به طوری که بسیاری بر این باورند که طبیعت و انسان دو ماهیت متمایز دارند. خطرات بسیاری در این دوگانگی وجود دارد.

نویسنده در بخشی دیگر به موضوع دارایی‌های مشترک می‌پردازد؛ دارایی‌هایی مشترک شامل منابع حیات وحش، جنگل‌ها، مراتع و مانند آن می‌شود. به اعتقاد وی، مدیریت این منابع و روش‌های کشت و زرع در طول قرن‌ها شکل مناسبی داشته و با محیط زیست سازگار بوده است. اما در دهه‌های ۶۰ و ۷۰ میلادی این تعادل بوم‌شناختی برهم ریخته است.

نظام‌های متمرکز تولید زراعی و دامی موجب از دست رفتن تنوع زیست‌محیطی و چشم‌اندازهای طبیعی و بروز آلودگی شده است. طرفداران این گونه نظام‌ها معتقدند که افزایش حجم تولیدات و کاهش هزینه‌های تولید مهم‌ترین دستاورد شیوه‌های جدید تولید است. اما نویسنده با ادله محکم ثابت می‌کند که اگر هزینه‌ها به طور واقعی محاسبه شود ادامه این روش‌ها مقرون به صرفه نخواهد بود. در حقیقت، آثار جانبی و هزینه‌های بیرونی نظام‌های تولید مواد غذایی به حدی بالاست که اگر در قیمت‌ها منعکس شود تولیدکنندگان به این فکر خواهند افتاد که روش‌های تولیدی موجود را با روش‌های کم‌هزینه‌تری جایگزین کنند که ناظر بر استفاده بهینه و پایدار از منابع طبیعی است.

لازم است نگرش جدیدی به کشاورزی داشته باشیم و آن را فعالیتی چندکارکردی بدانیم. این در حالی است که کشاورزی مدرن دیدگاهی محدود از زراعت به ما می‌دهد و این نگرش تک‌ساحتی باعث می‌شود تا بحران‌ها و مشکلات متعدد زیست‌محیطی بروز کند و تا جایی ادامه یابد که غذایی که می‌خوریم برای ما مضر باشد. نویسنده بر این مدعا است که نظام‌های کشاورزی پایدار باعث بهبود خاک و استفاده مناسب از تنوع زیستی برای کنترل بیماری‌ها و آفات می‌شود، اما عواملی وجود دارد که اتخاذ و کاربرد گسترده این روش‌ها و انتقال به سوی کشاورزی پایدار را با کندی و مشکل مواجه می‌سازد و لازم است دولت با اصلاح سیاست‌های خود این عوامل را از میان بردارد.

نویسنده بر این باور است که تولید بزرگ‌مقیاس باعث شده است تا مزارع خانوادگی از میان برود، به طوری که در طول ۵۰ سال گذشته تنها در آمریکا ۴ میلیون

مزرعه از میان رفته است؛ این موضوع در تمام کشورهای صنعتی به چشم می‌خورد. او بر این واقعه افسوس می‌خورد و معتقد است کارکرد این مزارع تنها تولید مواد غذایی نیست بلکه کشاورزان با زمینی که در آن کشت می‌کنند ارتباطی عمیق برقرار می‌کنند؛ برای آنها مزرعه خانوادگی چیزی بیش از خاک و دام است، بلکه مجموعه‌ای از راهبردها برای کاشت و داشت زمین و دربردارنده ارزش‌ها و مفاهیمی است که به شکل سنتی با زمین همراه است.

نویسنده در بخش دیگری ادعا می‌کند که سهم کشاورزان از هر دلار ارزش افزوده کاهش یافته است و بخش عمده آن نصیب کارخانجات تولیدی و فرآوری، و خرده‌فروشان می‌شود؛ به همین دلیل کشاورزان به طور نسبی فقیرتر شده‌اند. نظام‌های پایدار کشاورزی روش‌هایی را به کشاورزان معرفی می‌کنند که با استفاده از آن هزینه و اتکا به نهاده‌ها و خدمات بیرونی را کاهش دهند و نیز تا حد امکان با حذف واسطه‌ها، به طور مستقیم با مصرف‌کنندگان ارتباط برقرار کنند. در این زمینه، نویسنده به طرح مفاهیمی همچون مناطق زیستی و سوله‌های مواد غذایی می‌پردازد که با یاری گروه‌های کشاورزان و جامعه محلی تشکیل می‌شوند.

یکی دیگر از مباحث نویسنده، بیوتکنولوژی (فناوری زیستی) است که به اعتقاد وی در پایداری کشاورزی سهم دارد، اما موضوعی که به نظر وی حائز اهمیت است توسعه نظام‌های تحقیقاتی، نهادها و سیاست‌هایی است که در آن منافع فقرا نیز لحاظ شده باشد.

در بخش‌های پایانی، روش‌هایی برای حرکت نه تنها به سوی کشاورزی پایدار بلکه جامعه و اقتصادی پایدار ذکر شده است. یکی از مهم‌ترین روش‌ها، توسعه نظام‌های یادگیری اجتماعی^(۲) است که لازمه آن ارتقای سطح سواد و دانش بوم‌شناختی است. فهم و شناخت انسان از طبیعت در طول زمان و به آهستگی اتفاق می‌افتد، اما به اعتقاد نویسنده اوضاع آنقدر بحرانی است که باید اقدامی فوری در این زمینه انجام شود و نظام‌های مستحکم و جدیدی در زمینه یادگیری اجتماعی پدید آید که به ایجاد روابط مبتنی بر اعتماد، تقابل، قوانین و ارزش‌هایی منجر شود که همه در آن سهیم باشند. پیشرفت‌های چشمگیری در زمینه توسعه قالب‌های جدید سرمایه اجتماعی رخ داده که

به خصوص در کشورهای در حال توسعه از طریق مشارکت گروه‌های مختلف در مدیریت جمعی برنامه‌هایی نظیر مبارزه با آفات، مدیریت آبخیزها، اعتبارات خرد و نظایر آن حاصل آمده است.

ما باید شیوه فکری خود را تغییر دهیم. نویسنده توجه ما را به این نکته جلب می‌کند که دگرگونی نظام‌های کشاورزی در سطح جهانی بستگی به اصلاح نهادهایی دارد که در حال حاضر با سیاست‌های خود به کنترل عرضه مواد غذایی در سطح جهان می‌پردازند. پرتی معتقد است اکنون زمان انقلابی دیگر در عرصه کشاورزی است.

خواندن این کتاب که به طرز ادیبانه‌ای به بررسی برخی چالش‌های ناشی از سیاست‌های کشاورزی در اروپا می‌پردازد و نتایج مدرنیزاسیون در کشورهای در حال توسعه را نیز مورد انتقاد قرار می‌دهد، به تمامی علاقمندان به مباحث کشاورزی پایدار، ابعاد اجتماعی کشاورزی، و بهره‌وری کشاورزی پیشنهاد می‌شود.

میترامعظمی

* * *

Table of Contents

- **New Attitude towards Rural Management with an Emphasis on Effective Institutions**
Abdorreza Rokneddin EFTEKHARI, Hamdollah SOJASI GHIDARI, Jamshid EINALI
- **Nomads' Sedentarisation and Rangelands Degradation in Chaharmahal-and-Bakhtiari Province of Iran: A Case Study of Sharmak, Chelgerd and Loshtar Nomadic Settlements**
Mohammad Hasan ZIA TAVANA and Jafar TAVAKKOLI
- **The Influence of the Place of Residence on the Time of Marriage for Iranian Women**
Ali GHASEMI ARDEHAEI
- **Factors Affecting the Performance of Village Assistance Bureaus in Gilan Province of Iran**
Shahla CHOOBCHIAN, Khalil KALANTARI and Hossein SHABANALI FAMI
- **Factors Affecting Adoption of Wheat Insurance in Iran: A Case Study of Tehran Province**
Alireza DARBAN ASTANEH and Houshang IRAVANI
- **Evaluating Agricultural Production Cooperatives of Iran: A Case Study in Kaboudarahang County of Hamedan Province**
Heshmatollah SA'ADI
- **Estimating Economic Weights for Milk Production, Fat and Protein Percentages, and Herd Life for Indigenous Cattle in Gilan Province**
Seyyed Abolhasan MIRMAHDAVICHABOK, Abdol Ahad SHADPOUR, Ahmad GHORBANI, and Mohammad Ali DADASHI
- **The Role of Rural Industries in Optimal Distribution of Income in Iran: A Case Study in Central District of Mashhad County**
Hamid SHAYAN and Hekmat SHAHI ARDABILI

فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۰، شماره ۲، تابستان ۱۳۸۶

New Attitude towards Rural Management with an Emphasis on Effective Institutions

*Abdorrezza Rokneddin EFTEKHARI, Hamdollah SOJASI GHIDARI, and
Jamshid EINALI*

Management is the most important factor in vitality, growth, decline and death of a community; it also controls the path of movement from existing to ideal situation. Villages are specific places that the modes of activity and life in them differ considerably from cities, thus they require a management pattern different from city and one which is consistent with socio-economic and ecological conditions of a village. A historical review of the management and planning trends reveals that market and state inefficiency is the main reason for their failures during the last decades. In recent decades rural planners and decision makers, on one hand, have reached to this conclusion that to achieve sustainable development local community should be present besides the state and the market. On the other hand, a change in management style calls for a new look at the role of effective institutions in village. The dynamics of rural community cannot permit the application of a predetermined prescription in the absence of participation of people, state and market in policy making, planning and management process. Thus, rural planning and management process requires the achievement of an equilibrium, called participatory management, for all the effective powers involved. The goal of this study, on one hand, is to find a style of management which is consistent with village environment, and on the other hand is the establishment of a reasonable interaction between local and non local forces for a more appropriate planning. The main research theme is whether participatory management can lead to the formation of an

appropriate mix of actors in rural management scene. The research methodology is descriptive-analytical and based on library research.

Keywords: Rural Management/ Participatory Management/Sustainable Rural Development.

**Nomads' Sedentarisation and Rangelands Degradation
in Chaharmahal-and-Bakhtiari Province of Iran:
A Case Study of Sharmak, Chelgerd and Loshtar Nomadic Settlements**

Mohammad Hasan ZIA TAVANA and Jafar TAVAKKOLI

Nomadic animal husbandry system takes advantage of marginal lands on a sustainable basis, both ecologically and economically. This system has been negatively affected by modernity and modernization trend and sedentarisation practice has been intensified either spontaneously or organized and supported by states. Sedentarisation provides the nomads with basic needs and services relatively, however it results in destruction of flora and radius erosion of the rangelands surrounding the nomads habitat. This article is relying on field research findings to examine environmental consequences of nomads' sedentarisation. The research findings indicate that despite a decline in the number of the animals kept by settled households, qualitative indices which describe the prevalent practice and management (such as time of cattle entrance and stay duration in the rangeland, the daily grazing radius, etc) are far from ideal and it has led to intensified destruction of settled areas. The paper recommendation to resolve this dilemma include: promoting endogenous and sustainable development in nomadic areas of the province, protecting the interests of nomads, revitalizing indigenous knowledge and diversifying the livelihoods of the sedentarised nomads.

***Keywords: Nomads/ Rangeland Degradation/ Nomadic Settlements/
Chaharmahal-and-Bakhtiari (Province of Iran)/ Case Studies.***

The Influence of the Place of Residence on the Time of Marriage for Iranian Women

Ali GHASEMI ARDEHAEI

The main inquiry in this study is whether a woman's place of residence can influence her time of marriage. Modernization, economic and gender equality theories have been employed to design an analytical model for this study and consequently to find a response to the research question. Iran Statistical Center carried out a project that collected socio-economic characteristics of Iranian households in ۲۰۰۷. The required data came from this source and all the women who married at least once were selected. The results of the t-test show that the average age of marriage of women differs significantly in rural (۱۷,۶) and urban (۱۸,۷) areas. There is a significant relationship between place of residence and other independent variables in the study. Highest correlation is reported between women's place of residence and their level of education, such that urban women have a higher level of education than rural women. On the other hand, there is no relationship between place of residence and women's age at marriage in a multiple regression model. This would lead us to conclude that place of residence has not a meaningful influence on the age of marriage but other variables like level of education can influence age of marriage through the place of residence.

.Keywords: Cities/ Villages/ Women's Marriage/ Marriage Age/ Iran

Factors Affecting the Performance of Village Assistance Bureaus in Gilan Province of Iran

Shahla CHOOBCHIAN, Khalil KALANTARI and Hossein SHABANALI

FAMI

This paper studies the main factors influencing the performance of Village Assistance Bureaus (VAB) in Gilan province. A descriptive survey research methodology is used. The statistical population is composed of ۸۳۶ VABs in Gilan, and the sample size is ۱۴۶ by using a multistage sampling and probability proportionate to size in each cluster. The questionnaire's validity is ascertained by a group of subject specialist experts. The reliability of research items were evaluated by using Cronbach's alpha that indicated high

reliability of the items assessing the research variables. Eleven variables entered in a stepwise regression model explaining ۷۲ percent of the variance of the performance of VABs in Gilan province. According to the research findings the following variables had significant influence on VAB performance respectively: organizational collaboration, village assistant's (v.a.) job satisfaction, village council collaboration, people's participation, level of participation in training by v.a., facilities and resources available to VAB, v.a.'s income, village geographical situation, consultation of v.a. with local leaders and members of village council, village management record in v.a. family, v.a.'s incentives for village development.

Keywords: Village Assistance Bureaus/ Rural Participation/ Village Islamic Councils/ Gilan (Province of Iran).

Factors Affecting Adoption of Wheat Insurance in Iran: A Case Study of Tehran Province

Alireza DARBAN ASTANEH and Houshang IRAVANI

In this paper, effective factors on adoption of insurance among wheat producers were studied using logit analysis. The authors used survey methodology and multistage stratified sampling method during ۲۰۰۱-۲۰۰۲ cropping season to collect the required data. The sample size consisted of ۲۴۰ wheat producers from Tehran province. The content validity of questionnaire was assessed by university professors, Ministry of Jihad for Agricultural experts and farmers in pilot stage. Factor analysis was applied to measure the validity of the following constructs: sustainable agriculture, socio-economic status and relationship with extension agent. The reliability of which was equal to research items were evaluated by using Cronbach's alpha ۰,۷۰. The results indicated that ۵۸ percent of farmers did not have any interest in insuring their crop. There is a significant difference between the two groups of farmers, insured and uninsured, with respect to the following variables: farmer age, livestock ownership, socioeconomic status, yield per hectare, value of produced yield, total factor productivity, sustainability, and level of agricultural and economic development of villages. The result of logit analysis showed that farmer age, relationship with extension agents, livestock ownership, socioeconomic status, access to credits, land under wheat cultivation, land under general cultivation, and yield per hectare were the most important factors that affect wheat producers demand for insurance.

*Keywords: Wheat/ Wheat Cultivators/ Product Insurance/ Case Studies/
Tehran (Province of Iran)*

Evaluating Agricultural Production Cooperatives of Iran: A Case Study in Kaboudarahang County of Hamedan Province

Heshmatollah SA'DI

The main objective of this research is to evaluate agricultural production cooperatives (APC) in Kaboudarahang county, using rapid rural appraisal methodology. The results of SWOT analysis show that the most important strengths of APCs are increase in the level of technical and specialized awareness and access to inputs among members. In addition APCs can facilitate the relationship between rural people and GOs, and development of mechanization. On the other hand, the most important weaknesses of APCs

are capital restriction, inadequate attention to the principles of cooperation, and continuity. They have the support of government, as well as people with socio-economic influence and traditional and indigenous organizations which is an opportunity for them. APCs threats include: lack of long term and holistic planning, lack of a clear legal status, lack of key referees to settle down the conflicts between APCs and GOs. Based on SWOT/TOWS matrix four strategies should be persuaded. The main principle of these is to benefit from opportunities, to strengthen the APCs, and to reduce the outside threats that can prevent APCs from achieving their goals.

Keywords: Agricultural Production Cooperatives/ Cooperatives/ Kaboudarahang (County)/ Hamedan (Province of Iran).

Estimating Economic Weights for Milk Production, Fat and Protein Percentages, and Herd Life for Indigenous Cattle in Gilan Province

Seyyed Abolhasan MIRMAHDAVI CHABOK, Abdol Ahad SHADPOUR, Ahmad GHORBANI, and Mohammad Ali DADASHI

A deterministic model based on milk price system in Iran is used to estimate economic weights for milk production, fat and protein percentages and herd life for Gilan indigenous cattle. Two approaches have been adopted for this estimation: maximization of profit and minimization of costs in the long run where total input is restricted and all costs are variable for cattle unit. By simulating data collected from a sample of 100 heads of cattle in Gilan province the sensitivity of these coefficients has been examined with respect to a 20 percent change (increase or decrease) in forage and concentrate prices, the cost of non food items, milk price, the average of milk production, fat and protein percentages and herd life span. The estimated economic weights of milk production, fat and protein percentages and herd life are 140, -27311, -1290.1 and 197.7 respectively on the basis of adopting profit maximization approach. When adopting cost minimization approach the coefficients are -1.00, 2.2, 1.7 and -7.9. A 20 percent increase in the forage price has an impact on fat and protein weights that is more than two times increase in the price of concentrate in both approaches. The ratio of economic weight of herd life to milk production is positive in both approaches and in most counties. This trait can rise the economic performance more than others and it is in the same direction as milk production trait. Results show the systems differ considerably with respect to nutritional status and its associated cost, milk production and its related expenses and type of supply arrangement. Thus the economic weight movements are not similar against the changes in production factors in different counties. In addition some of the traits have more stability than others such that for each production system a specific economic weight should be estimated.

Keywords: Milk Production/ Milk Protein/ Herd Life-span/ Indigenous Cattle/ Gilan (Province of Iran).

The Role of Rural Industries in Optimal Distribution of Income in Iran: A Case Study in Central District of Mashhad County

Hamid SHAYAN and Hekmat SHAHI ARDABILI

Rural poverty and unequal distribution of income mainly have emanated from unequal distribution of factors of production and it is one of the main dilemmas of rural communities. Establishment of industries in rural areas can reduce the income gap. This paper is a case study in central district of Mashhad county, comparing the average income of those employed in industry with other sectors and the role of rural industries in the distribution of income. The paper studied ۳۰۰ households in sample villages in which rural industries have generated employment opportunities and income for low income groups. The results of t-test and Gini coefficient related to employees of industrial and non-industrial sector indicate an improvement in income distribution among employees of industrial units. Wilcoxon test indicates that income satisfaction has improved among employees of industrial units in comparison with past experience. The results of a comparison between the income satisfaction of industrial and non industrial employees indicate a significant difference.

***Keywords: Rural Industries/ Inequality/ Rural Communities/ Case Studies/
Mashhad (County of Iran).***